

25/1–32 (I) Ot Bořivoje, prvního křesťana, tuto pravi

Kněz Hostivít po tom snide,
Bořivoj na otcův stolec vnide.
Tehdy Svatopluk u Moravě králem bieše
a kněz český jemu slúžieše.
Jednú kněz Bořivoj přijěde k královu dvoru,
král jemu učini velikú vzdóru.
Káza jemu za stolem na zemi seděti
a řka: "Slušie tobě věděti,
že neslušie pohanu rovnu býti křěstanu.
Sed' se psy, to tvé právo,
ne kněže, ale nemúdrá krávo,
že netbáš na tvorcě svého,
za buoh jmajě výra ušatého."
Kněz, to uslyšav, sě zapole.
A jakž brzo by po stole
prosi krsta Bořivoj ot Svatopluka
krále, ot moravského,
a Mutudějě, arcibiskupa velhradského.
Ten arcibiskup Rusín bieše,
mši slovensky slúžieše.
Ten u Velhradě krstil Čecha prvního,
Bořivojě, knězě českého,
léta ot narozenie syna božieho
po osmi set po devietidcát čtvrtého.
Když kněz Bořivoj tak stav
svój změní,
svět potupiv, v svatost sě promění:
almužny veliké činieše
a domy božie stavieše.
Prvý kostel v Hradci postaví
a svatému Klimentu jej oslaví.
Druhý svatě Mařie na Prazě,
ot velikých vrát inhed na drážě.

(D)Ux hostiuit post hec decessit
Borziuooy sup(er) solium patris ascendit
Tunc Suuatopluk in morauia rex erat
Et dux boemie sibi s(er)uiebat.
(Q)Uadam uice dux borziuooy iuit ad curia(m) regis
Rex fecit sibi magnu(m) uituperium
Fecit ip(su)m retro mensam in t(er)ra sedere
Dicens debes hoc scire
Quod no(n) decet paganu(m) equale e(ss)e xp(ist)iano
Sede cum canib(us) hoc te decet
Non dux sed stulta uacca
Quia non curas de creatore tuo
Vice dei colens auem qua(m)libet.
(D)Ux hoc audito erubuit
Et qua(m) cito fuit post prandiu(m)
Rogauit bapt(ismu)m Borziuooy a suuatopluk
Rege morauie
Et a Nuchidiegie archiep(iscop)o Welegrade(n)si
Iste archiep(iscopu)s ruthenus erat
Missam sclauonice celebrabat
Hic in Vuelegrado baptizauit boemum primum
Borziuogiu(m) duce(m) honestissimu(m)
Ano a natiuitate filii dei
Post octingentos uiginti q(uat)tuor
(C)Um igit(ur) dux borziuooy ita statum
Suum co(m)mutauit
Mundu(m) (con)te(m)pnens ad deuotio(nem) se p(er)mutauit.
Elemosinas multas faciebat
Et edes dei construebat
Prima(m) eccl(es)iam in grecz construxit
Et s(an)c(t)o clementi ip(s)am dedicauit
S(e)c(un)dam s(an)c(t)e marie supra pragam
A magna porta statim in uia.

26/30–58 (II) Ot Svatopluka, krále moravského

musíš toho svým mečem dolíčiti."
Mnich tej řeči počě prositi roka,
ciesař vyvržě naň svého soka.
Pojide ciesařův sok v ókole a zpievajě
a na mnicha nic netbajě.
Mnich dosáh mečě sedacieho,
přětě soku ščit i samého.
Ciesař, pozvav mnicha do svého dvoru,
jide jemu u pokoru.
Kráľ Svatopluk da sě ciesaři poznati,
ciesař jě sě ve všem znáti.
Vráti jemu zemi i kráľevstvie
i da Moravě vše svobodenstvie,
a což by mohl uherské země dobyti,
da jemu moc k svéj moci osobiti.
V krátcě kráľi Svatoplukovi žena snide
a kráľ vojensky na Uhry jide.
Uhři kráľe pobichu a mnoho jemu lidí zbichu.
Kráľ pozvav kněžě českého
před ciesařě, postúpi jemu kráľevstvie svého.
I opěť jeho Uhři pobichu
a Moravan mnoho zbichu.
Tiem sě kráľ počě velmi stydět
a hanbú k svým nesmě jět.
I jide tajně na púšči
i by do své smrti v tom húšči.
Dnes na tom miestě mnišie pěj
a tomu kláštěru v Uhřiech Zobor děj.

Oportet te hoc tuo gladio (com)p(ro)bare.
(M)Onachus hinc s(er)mone cepit p(et)ere t(er)minu(m)
Cesar eduxit contra eu(m) suum p(ro)ditorem
Ibat p(ro)ditor cesaris in circulu(m) et cantando
Super monachu(m) nichil no(n) curando.
(M)Onachus arrepto gladio duellari
Scidit p(ro)ditori clipeum et ip(su)m solum.
(C)Esar euocavit monachu(m) ad sua(m) curia(m)
Et ibit ad ip(su)m petens ueniam.
Ex suuatopluk dedit se cesari agnosc(er)e
Cesar cepit om(n)ia fateri.
(R)Estituit ergo sibi uxorem et regnum
Et dedit sibi in morauia omne(m) lib(er)tate(m)
Et quicq(ui)d posset ungarie t(er)re acquirere
Dedit sibi potestate(m) ad sua(m) t(er)ra(m) a(d)p(ro)priare
In breui euo Suuatopluko uxor decessit
Et rex cum ex(er)citu con(t)r(a) ungaros iuit
Ungari regem uicerunt
(R)Ex uocato duce boemie
Coram cesare cessit sibi de regno suo
Et iteru(m) ip(su)m ungarie deuicerunt
Et morauos multos occiderunt
Iste rex cepit multu(m) erubescere
Et p(ro)pt(er) uerecundia(m) no(n) audebat ad suos reuerti.
Iuit ergo occulte ad heremu(m)
Et fuit usq(ue) ad sua(m) morte(m) in illa densitate
Hodie in hac nigri monachi missas ca(n)ta(n)t
Et huic monasterio in ungaria zaborz dicunt.

DALIMILOVA KRONIKA – PAŘÍŽSKÝ ZLOMEK

27/1–34 (IX) Ot Vratislava, otcě svatého Václava

Po tom Bořivoj s světa snide
a z kněžstva králevstvie nebeského dojde.
Po něm Spytihňev přijje stolec otcě svého.
Ten nebieše života silného,
umřě za věka mladého,
ostavi knězem Vratislava, bratra svého.
Ten pojě ženu z Stodor dceru z krajě českého,
tej diechu Drahomíř z krajě žatečského.
Ta knieni pohanka bieše,
dva syny velmi krásná jmieše.
Stařějšíemu diechu Boleslav
a mlazšíemu Václav.
Ten tiché nrvy jmieše,
pro něž všem míl bieše.
Protož jej po otcí knězem zvolichu
a Boleslava Boleslavem otdělichu.
Ale že ješče kněz Václav
mlád bieše
a země opraviti nemožieše,
poručichu jej svatěj Lidmile,
bohu i všem lidem milěj.
Ta jest byla žena Bořivojova
a hrabinka ze Pšova.
Jemuž tehdy Pšov diechu,
témuž pak Mělník vzděchu.
Neb před Mělníkem hrad bieše,
ten sobě (chybí)
(chybí)
(chybí) Pšovka dieše.
Knieni Lidmile Drahomíř závidieše;
nebo sama vlásti chtieše.
Ta pozva Tumna a Komoně,
slíbi jima stříebro a koně,
aby ji Lidmily zbavili
a tajně ji zadávili.

(P)ostea borziuooy de mundo decessit
Et de ducatu ad regnu(m) p(er)petuu(m) p(er)uenit
Post eu(m) Sbyhnyobb solium suscepit pat(ri)s sui.
Iste no(n) erat corporis fortis
Moriebat(ur) in etate adolescentula
Dimitte(n)s duce(m) Wratislau(m) fratre(m) suum
Iste duxit uxore(m) de thodor comitis boemie
Huic nome(n) erat drahomirz de p(ro)ui(n)tia sate(n)si
Ista dutissa pagana erat
Duos filios pulcros habebat
Seniori nomen erat Boleslaus
Et iuniori Wenczeslaus
Iste mites mores habebat
P(ro)pt(er) quos om(n)ib(us) carus erat
P(ro)pt(er) quod ip(su)m post patre(m) duce(m) elegerunt
Et boleslao boleslauia(m) dederunt.
(S)Ed quia adhuc dux Wenczeslaus
iuuenis erat
Et t(er)ram gub(er)nare no(n) poterat
Co(m)miserunt ip(su)m beate ludmile
deo et om(n)ib(us) hominib(us) dilecte.
(I)Sta fuit uxor Borziuuoy
Et filia comitis de Pssouua
Cui tunc Pssouu dicebatur
Huic postea melnik dederunt
Nam ante melnik castrum erat
Illud sibi nome(n) Pssobb habebat
Et sub ciuitate fluuius fluit
Ille sibi Pssowka habebat
(D)Ucisse ludmile drahomirz inuidebat
Nam sola regnare uolebat.
Se uocauit thunye et komonye
P(ro)misit eis argentu(m) et palafredos
Ut clam ludmila priuarent
Et ip(sa)m occulte iugularent

DALIMILOVA KRONIKA – PAŘÍŽSKÝ ZLOMEK

27/35–36 (X) Ot Vratislava, otcě svatého Václava

K niej sě chtiece přislúžiti,
slíbišta to učiniti.

Isti ducisse uolentes (con)plac(er)e
P(ro)miserunt hoc p(er)petrare.

28/1–26 (X) Ot svaté Lidmily, prvé křestanky

Svatá Lidmila kněžem vladieše
a dvorem v Tetíně sedieše.
A pro to, že svatá Lidmila
mnohým lidem byla míla,
jedny křest'anské děti všicku
tu řeč dachu jěj věděti,
co Drahomíř umluvila,
coli sta ta dva slíbila.
Znamenavši svatá knieni,
co jiej zlá nevěsta miení,
jě sě k smrti připravěti,
prvé sirotkóm služby poplatiti.
Když v náboženství přebýváše
a smrti dobrovolně ždáše,
Tumna a Komoň přijědesta
a před dvorem seděsta.
Knieni vědúc, že ji chceta zabiti,
káza jima před sě jíti.
Na své nevěsty zdravie vztáza
a její potřebu jima dáti káza.
Toho dne jě zpoviedati
a smrti nábožně čakati.
Té noci ta zlá komňatu
na knieni vyrazista
a tu svatú knieni závojem zadávista.
Tak ta pohany čertu sě dostasta
a svatú Lidmilu k bohu poslasta.

(S)Ancta ludmila duce(m) gub(er)nabat
Et cum curia sua in tethino residebat
Et p(ro)pt(er) quia beata ludmila
Deo et multis hominib(us) fuit cara
Quida(m) xp(ist)ianor(um) pueri
Dederunt ei hoc scire
Quid drahomirz (con)dixerat
Quid etia(m) illi duo p(ro)miserant
Cognitiens s(an)c(t)a dutissa
Quid eius nepotis uxor intendeabat
Cepit se ad morte(m) p(re)parare
Primo orphanis p(ro)misit p(er)solui.
(E)T dum in deuot(i)one p(er)maneret
Et morte(m) beniuole desideraret
Tune et komon aduenerunt
Et ante curiam resederunt.
(D)Vcissa uidens q(uo)d ip(sa)m uolunt occid(er)e
Fecit eos coram se ire
De salute sui nepotis uxore quesuiit
Et ip(s)or(um) nece(ssit)atem eis dari fecit
Illo die cepit peccata confiteri
Deuotissime expectare
Illa nocte illi nequa(m) camera(m)
sup(er) dutissam effregerunt
Et ibi beata(m) dutissam cu(m) peplo stra(n)gulauerunt
Sic isti pagani se dyabolo subiecerunt
Et s(an)c(t)am ludmilam deo t(ra)nsmiserunt.

29/1–36 (XII) O svatého Václava mateři

Drahomíř sě v syna uváza
a na kmetech práva potáza,
komu by bylo zemi oprávéti,
doňadž by kněz nemohl sobě rady dáti.
Když sě kmetie potázachu
a jiej to za právo dachu,
aby svého syna chovala
a dotud zemi opravovala,
doňadž by kněz svých let nedošel
a jeho pravý smysl neprošel,
Drahomíř jě sě pohanstva ploditi
a všecko křěstanstvo z země puditi.
A kdež žáka nebo křěstana přemožieše,
žívu jemu nelžě býti bieše.
K tomu ji jejie zlob připudi,
že pohany na křěstanstvo vzbudi.
Prostřed Prahy taký boj vzěchu,
až krvaví potoci tečiechu.
S óbú stranú mnoho zbitých ležieše
a ona to ráda vidieše
řkúc: "Na tom přěji smrti mým pohanóm;
aby sě umenšilo moci křěšťanóm."
Když kněz Václav k letóm přijide,
z své mateře moci vynide.
Vecě: "Matko, sedi na svém věně,
ke mněť slušie země opravenie!"
I jě sě země oprávéti
a domy božie káza otvářěti.
Žákovstvo v zemi navráti,
jež bieše vypudila jeho máti.
Boží čest v zemi plodieše,
kupujě pohanské děti krstieše.
Ke mšiem oplatky sám pečieše,
vdoviciem drva z lesa nosieše.
Po svatých v noci bos chodieše,
až mu po čestě z nóh krev tečieše.

(D)Rahomirz se de filio i(n)tromisit
Et a sapientib(us) de iure querebat
Quis deberet t(er)ram gubernare
Donec sibimet dux co(n)siliu(m) no(n) posset dare.
(E)T dum sapientes sese consul{u}issent
Et p(ro) iure dederunt
Quod suum filium custodiret
Et interim t(er)ram gub(er)naret
Donec dux ad suos annos no(n) p(er)ueniret
Et ip(su)m rectus sensus no(n) penetraret
(D)Rahomirz cepit paganismu(m) augm(en)tare
Et totum clerum de t(er)ra fecit expelli
Et ubicu(n)q(ue) cl(er)icum u(e)l xp(ist)ianu(m) uincebat
Viuere sibi non licebat
Ad hoc ips(a)m eius malitia coegit
Quod paganos cont(ra) xp(ist)ianos (con)citauit
In praga tale p(re)lium receperunt
Vsq(ue) quod sanguinolenti riui p(ro)flueba(n)t
Ex utraq(ue) parte multi occisi erant
Et hoc ip(s)a libent(er) uidebat
Dicens in hoc faueo morte(m) meis pagani(s)
Ut p(er) hoc diminueret(ur) potentia xp(ist)ianor(um)
(E)t dum Wentelaus ad annos p(er)ue(n)it
De sue matris tutela exiuit
Dicebat mat(er)cula sede in tuo dotalio
Ad me spectat t(er)re gubernatio
Et cepit t(er)ram regere
Et edes dei fecit aperiri
Clerum ad t(er)ram restituit
Quem sua expulerat mater
Dei cultum in t(er)ra augebat
Emendo pueros gentiliu(m) ip(s)os baptizabat
Ad missam solus oblatas pistabat
Viduis ligna de siluiis de nocte portabat
Ad sanctos de nocte nudipes ambulabat
Vsq(ue) q(uo)d sibi p(er) uia(m) de pedib(us) cruor p(ro)fluebat

DALIMILOVA KRONIKA – PAŘÍŽSKÝ ZLOMEK

29/37–44 (XIII) O svatého Václava materi

Ženy nikdy nejměl,
ale sirotky za dietky jměl.
Žaltář pod paží vešdy nosieše
a své komorníky žaltáři zučil bieše.
Panoše jeden před ním léháše,
ale tomu škorně szujě utieráše.
Tomu komorníku Podiven jmě bieše,
ten v náboženství kněžě tepieše.

Uxorem unq(uam) non h(ab)uit
Sed orphanos loco pueror(um) tenebat
Psalterium continuo s(u)b brachio gestabat
Et om(ne)s camerarios psalteriu(m) edocuerat
Familiaris an(te) ip(su)m quidam iacebat
Sed isti calceos exuendo extergebat
Huic camerario Podiueni nomen erat
Hic in deuotione ducem percutiebat.

30/35–44 (XIV) O boji svatého Václava s kúřimským

Když Radislav bliz kněžě Václava bieše,
uzřě, že kněz Václav
kříž zlatý na čele jmieše
a dva anjely s obú stranú jeho.
Uzřěv to Radislav, užěse sě kněžě českého.
Radislav skoči s koně svého
i jide na milost jeho.
Kněz Václav přijě jeho k milosti
řka: "Bát'ó, nechaj mého, měj v svém dosti!"
Přěbyv s ním v Žitomíři,
o vše dobré s ním sě smíři.

Et dum Wratislaus p(ro)pe duce(m) Wenteslau(m)
Udidit quod dux Wentzeslaus
cruce(m) aurea(m) in fronte habebat
Et duo ang(e)li hinc (et) hinc ip(su)m erant
Videns hoc p(er)teritus e(is)/e(t) ante duce(m) boemie
Wratislaus saliit de equo suo
Et iuit ad ueniam ad eum
Ip(su)m dux Wenzeslaus recepit ad gratia(m)
Dicens ba dimitte meu(m) habe in tuo satis
P(ro) morando secu(m) in sytomirz
In om(n)i bono se secum reconciliauit.

39/33-41 (VII) O svatěj pěti bratří

Barnaba s stříbrem poslali biechu.
Zlodějie na ně přijidechu,
a když koli v chyšky vnidechu,
jěchu sě stříbra hledati.
A když jim nejmiechu co dáti,
pěti bratří po dlúhých mukách
hrdla zřězachu
a tak jě k bohu poslachu.
To sě sta ot porozenie syna božieho
léta po tisíc čtvrtého.

Eum cum argento emiserant.
(F)Vres sup(er) eos adueneru(n)t
Et dum om(ne)s intrauerunt
Incep(er)unt argentum querere
Et dum eis no(n) h(abe)rent aliquid dare
Quinq(ue) fr(atr)ib(us) post longas penas
guttura preciderunt
Et sic eos deo demandauerunt
Hoc factum e(st) a natiuitate filii dei
Anno post millesimu(m) quartum.

40/1-35 (VIII) O Oldřichově Přimdě

Tehdy se sta, že kněz Oldřich lovieše
a sám u pustém lesě blúdieše.
A když v túhách bieše a okolo sebe zřieše,
uzřě, nalit stojí dospělý hrad.
Kněz chtieše k němu velmi rád,
ale cěsty nejmějieše
a okolo hložie hustě velmi bieše.
Ssěd s koně, mečem cěstu proklesti
i počě po ostrvách v hrad lézti.
Neb se nemožieše nikohého dovolati,
a by v něm lidé byli,
nemože znamenati.
A most vzpodjat bieše
a hrad zed tvrdú okolo sebe jmieše.
A když kněz s úsilím v hrad vnide
a všecy kleti zjide, zetlelé rúcho vidieše,
a však i člověka na něm nebieše.
Sbožie veliké a vína mnoho naleze.
Ohledav hrad, kudyž byl vlezl, tudyž sleze.
Pak kněz da hrad pánu,
tomu Přiema diechu,
pro to tomu hradu Přimda vzděchu.
Proč ten hrad u púšči byl postaven,
pročli jest byl pust ostaven,
tak že i cěsta k němu nebyla,
proč se to stalo,
kronika německá mě jest naučila.
Tu sem četl, že z Aldemburka hrabie
mladý bieše,
ten v ciesařově dvoře za obyčej stojieše.
I počě ciesařovnu milovati
a ona, by jej milovala, jě se jemu zjevovati.
Snúbiti jie u otcě nesmějieše;
nebo jie roveň nebieše.
A tak milostí nzieše
a ciesařovna také proň túhú schnieše.
K tomu jej připudi silná milost,

(I)N illo t(em)p(or)e) accidit q(uo)d dux Vlric(us) uenabat(ur)
Solus in solitudine silue oberrabat
(omittitur)
Vidit eteni(m) quod stabat p(er)fectu(m) castru(m)
Dux uolebat ad ip(su)m ire libent(er)
Sed uiam non habebat
Et in circuitu castris dense spine erant.
(D)Escendens de equo cu(m) gladio uia(m) p(er)putauit
Et incepit ad castrum sup(er) tru(n)cis scand(er)e
Nam no(n) poterat ullum ad se adclamare
Et ut homines in ibi essent
non poterat considerare
Quia pons subleuatus erat
Et castru(m) muros fortes circu(m) se habebat.
(E)T cum dux cum labore ad castru(m) int(ra)uit
Om(ne)s cameras p(er)ambulauit
Et tu(m) nec un(us) homo desup(er) non erat
Diuitie multe et uina multa sup(er) eo era(n)t
P(er)viso castro un(de) intrauerat ibide(m) desce(n)dit
Postea dux dedit castrum illud d(omi)no
huic przi(m)da dicebatur
p(ro)pterea huic castro przimda dixerunt
(Q)Vare hoc castru(m) in solitudine fuit positu(m)
propt(er) quid etia(m) fuit desertum relictum
Talit(er) quod uia ad ip(su)m no(n) patebat
(omittitur)
Cronica teutonica me docuit
Hanc p(er)legi quod aldeburge(n)sis comes
iuuenis erat
Hic in curia cesaris continuo stabat
Et incepit filia(m) cesaris amare
Et illa q(uo)d cum reamaret incepit sibi p(er)a(r)d(er)e
Iste comes ea(m) apud patre(m) rogare no(n) audebat
Quia sibi eq(ua)lis non erat.
Et sic amore desiccabatur
Et cesaris filia etia(m) p(er) ea(m) sic(ci)tatem arcescebat.
(A)D hoc ip(su)m coegit fortis amor

40/36–68 (V) O Oldřichově Přimdě

že jej nadjide taká vilost,
 jěž tako při takých bývá;
 neb řiedko kto tajné milosti dobrým užívá.
 Ciesarovi své hrabstvo proda.
 A když jemu ciesař peněz doda,
 jě se po pustých lesiech túlati
 a sličného hradišče hledati.
 Nalez horu, jě se hradu stavěti.
 Postaviv hrad, je (sě) ztravu voziti,
 jíž by mohl za sto let živ býti.
 Dospěv jím všiem, káza všě dělníky zbíti.
 Pak všicku čeled v jeden dóm vlúdi,
 zapřev zežže všěcky lidi.
 To učini pro tu radu,
 aby žádný nevzvěděl toho hradu.
 V tom jest zlu radu jměl,
 že nikomému věřiti nesměl.
 Po tom ciesařovnu unese
 a na svůj hrad tajně ji vznese,
 na němž jest sám s samú za pět let tajně seděl,
 až jeho ižádný člověk nevzvěděl.
 Sta se, že ciesař v Řěžně dvorem bieše,
 vyjev na lov, sám po lesu blúdieše.
 Nevěda, co sobě zdieti,
 žádajě, by mohl někde ves uzřieti,
 po potoku počě nahoru jíti, až se jemu uda
 pod ten hrad podjěti,
 na němž jeho dci s jeho zětem bieše.
 Uzřev, pojěde k mostu spieše.
 I počě prositi, by jeho ráčili pustiti.
 Neb již tři dni nejedl bieše
 a děšč studený naň jdieše.

Q(uo)d eum inuasit talis miseria
 Que sic circa tales solet e(ss)e
 Nam raro quis occulti amoris in bono utitur.
 Cesari suum comitatum uendidit
 Et qua(m) cito cesar sibi pecunia(m) dedit
 Incepit p(er) guastas siluas p(er)ambulare
 Et aptum sibi solum ad castru(m) quer(er)e.
 Inuento mo(n)te incepit castru(m) edificare
 Edificato castro cepit expe(n)sas (con)quir(er)e
 Quibus post p(er) centum anno uiuere
 P(er)fecto toto cepit om(ne)s op(er)arios occidi
 Postea totam familia(m) in una(m) domu(m) i(n)clusit.
 Et reclude(n)s igne (con)bussit o(mne)s ho(m)i(n)es
 Hoc fecit p(ro)pt(er) illud consilium
 Q(uo)d nemo no(n) sciret istud castrum.
 (I)n hoc malum consilium habuit
 Quod nulli credere no(n) presumpsit
 Post hoc cesaris filiam absportauit
 Et sup(er) castrum suu(m) occulte ea(m) portauit
 Sup(er) quo solus cu(m) sola p(er) qui(n)q(ue) annu(m) resedit.
 Q(uo)d eum nullus homo no(n) sciuit.
 (C)Ontingit q(uo)d cesar cum sua curia ratispone erat
 Egrediens ad uenato(r)em solus per siluam errabat
 Nesciens quid sibi ip(s)i facere
 Cupiebat q(uo)d posset alicubi uilla(m) uidere
 Post riuu(m) incepit sursum (omittitur)
 ad castru(m) eq(ui)ta(r)e
 Sup(er) quo filia sua cu(m) eius g(e)n(er)o erat
 Videns castrum ibat ad ponte(m) citius
 Et incepit rogare quod ip(su)m dignarent(ur) intrmittere
 Nam iam triduo no(n) comederat
 Et pluua frigida sup(er) ip(su)m ibat

40/69–103 (VI) O Oldřichově Přimdě

Hostě na hrad pustista
a jakž mohúce najlépe jej uctista.
Neb již vděk člověk přišel,
a protož jeho hrabě uctil.
Neb již pět let člověka neviděla biešta
a noviny ráda vyzvěděti chtiešta.
I jěšta sě o ciesařovi tázati,
on jako o jiném o sobě křívě počě otpoviedati.
Neb ciesař, jě dobřě znajě, mluvieše,
jako o ciesařovi nic netbajě,
řka: "Či toho nevieta,
že jest sšel s tohoto světa?"
Ciesařovna otpovědě:
"Ávech, kak to ráda vědě!
Neb toho jemu přěji ráda,
aby sě mému milému nestala váda.
Téhož bych přála všemu rodu mému,
abych tiem učinila mír mému milému."
Otsed ciesař s hradu, na vojnu zapovědě
a kniežatóm svého bezděčného zětě povědě.
S úsilím cestu k hradu proklestichu
a před hradem sě položichu.
Ciesař káza zěti pověděti
řka: "Slušie tobě to věděti,
žet sem jěd chléb tvój.
Ale že jsi ty bezděčný zět mój,
na život ti otpoviedaji
i o dceři nic netbaji."
A když sě hrabí brániti bieše,
čím by sě bránil, nejmějieše.
Neb všecky tětivy zetlely biechu,
a z čeho by jiné učinili, nejmějiechu.
Již hrad na ztracení bieše,
by sě byla nedomyslila spieše
na zábradlých státi

(H)ospitem sup(er) castrum intromiserunt
Et p(ro) ut melius poterant ip(su)m honoraueru(n)t
Nam eis ia(m) grat(us) h(om)o uenturus erat
(omittitur)
Et id(e)o quia ho(m)i(n)em diu no(n) uiderant
Et noua libent(er) scire uolebant
Et incep(er)unt de cesare querere
Ip(s)e sicut de alio de se incepit fa(l)so respo(n)d(er)e
(omittitur)
(omittitur)
Dicens nu(m)quid hoc ignoratis
Quia decessit de hoc mundo
(F)Ilia sibi respondit
Eia qualit(er) hoc libent(er) scio
Nam de hoc sibi faueo libent(er)
Ne meo dilecto p(ro)pt(er) eum eueniret malu(m)
De hoc etia(m) fauerem cognat(i)o(n)i toti mee
Ut p(er) hoc facere(m) pacem meo dilecto
(D)Ecedens cesar de castro ad ex(er)citu(m) edixit
Et principib(us) suu(m) uiolentu(m) generu(m) dixit
Cum labore uia(m) ad castru(m) p(ro)puta(ue)ru(n)t
Et ante castrum se cu(m) ex(er)citu posuerunt
(C)Esar mandauit genero dici
Dicens decet te hoc scire
Quod comedi pane(m) tuum
Sed quia tu es uiolent(er) gener meus
Sup(er) uita(m) te diffido
Et de filia nichil non curo
(E)T dum comiti se defendere ui erat
Cum quo se defenderet no(n) habebat
Nam omnes sone putruerant
Et unde alias facerent no(n) h(ab)ebant
(Q)Vando castrum in p(er)ditione erat
Si filia cesaris no(n) excogita(vi)sset citius
Super meniis stare

42/1-34 (XI) O sedlčie knieni Božěně

Kněz Oldřich o Postoloprtech lovieše.
Když skrzě jednu ves jedieše,
uzřě, že sedlská dievka na potocě stáše,
bosa i bez rukávov rúcho práše.
Ta sedlka krásna velmi bieše
a k tomu ovšem stydlivé nrawy jmieše.
Počě sě jejie krásě diviti stojě
a inhed ji za knieni sobě pojě.
Ta knieni šlechtna velmi bieše,
sobě jmě Božěna jmieše.
Páni jemu počěchu z toho za zlé jmieti,
kněz vecě: "Páni, račte slyšěti!
Z chlapov šlechtici bývaj
a šlechtici často chlapy syny jmievaj.
Nebo ostaralé stříebro šlechtu činí
a často šlechticě chudoba sprostenstvím viní.
Vyšli smy všichni z otcě jednoho
a ten sě čte šlechticem,
jehož otec jměl stříebra mnoho.
A když jest tak šlechta s chlapstvem smiešena,
budeť Božěna má žena!
Radějí sě chci s šlechtnú sedlkú českú smieti
než králevú německú za ženu jmieti.
Vřet každému srdce po jazyku svému,
a pro to Němkyně méně bude přieti
lidu mému.
Němkyni německú čeled bude jmieti
a německy bude učiti mé děti.
Pro to bude jazyka rozdělenie
a inhed zemi jisté zkaženie.
Páni, nevíete dobra svého,
lajíce mi z manželstva mého.
Kde byste řečníky brali,
když byste před knieni stáli?"
Když z Božěny syna jměl,
tomu byl Břecislav vzděl.

(D)Ux ulricus apud postolopr t uenabat(ur)
Accidit cum p(er) qua(m)da(m) uillam transiret
Vidit q(uod) una uirgo honesta sup(er) riuo stabat
Nudipes et sine manicis uestim(en)ta abluebat
Rustica pulcra ualde erat
Et circa hoc ex toto pudicos mores h(ab)ebat
Incepit eius pulc(ri)tudinem mirari stando
Et statim illa(m) p(ro) ducissa duxit
Illa ducissa uirtuosa erat
Et sibi nomen bosena habebat.
(D)Omini sibi de hoc p(ro) malo ceperunt h(abe)re
Dux dixit d(omi)ni dignemini audire
Ex rusticis spectabiles fiunt
Et spectabiliu(m) filias rustici ducu(n)t
Na(m) p(er)antiquate diuitie nobilitate(m) faciu(n)t
Et sepe nobile de rusticitate paup(er)tas redarguit.
Egressi sum om(ne)s ex p(at)re uno
Et is app(e)llat se nobile(m)
q(ui) habet de arge(n)to m(u)ltu(m)
Ex quo e(st) ita nobilitas cum rusticitate p(er)mixta
Erit idcirco uxor mea bozena
Malo cum boema rustica ridere
Qua(m) filia(m) regis alienigena(m) p(ro) uxore hab(er)e
Bulit cuilibet cor post lingua(m) suam
Et p(ro)pter hoc alienigena minus erit fau(er)e
hominibus meis
Alienigena aliena(m) familia(m) e(r)it h(abe)re
Et instruet teotonice pueros meos
Et ideo erit lingue scisura
Et statim t(er)re certa destructio
D(omi)ni uos nescitis bonum unu(m)
Imp(ro)perantes michi de mat(ri)monio meo
Vbi int(er)pretes acciperetis
Qua(n)do cora(m) teotonica ducissa staretis
(E)T q(ua)n(do) dux de bozena filium h(ab)uit
Hunc brzetislaum nominauit.

44/1–32 (III) Ot svatého Vojtěcha přenesenie

Pak kněz, chtě pomstíti děda svého,
jide na Mezku, kněže polského.
Mezka proti němu mocně vynide
a v tom boji Mezka snide.
Ot Čech až právě do Hlohova
neslyšal by byl polského slova.
Neb vši zemi popelem postavi,
Břecislav v Hnězdně české
stany zstavi.
Odtud pěti bratří těla vzěchu
a svatého Radima odtud pojěchu.
Svatý Vojtěch neda sebe vzieti,
až mušichu tři dni póst přijieti.
Sliby veliké činiechu,
krčmy v svátek zapověděchu,
pravé manželstvo slíbichu,
pohřeb na poli zatratichu,
robotné lidi zprostichu.
Ktož by to zrušili, ti biskupem
kleti biechu.
A když to zděchu,
tělo svatého Vojtěcha zpodjěchu.
Neb jím dřéve pro to kleti biechu.
Toho se odpověděvše, domov jej vzěchu
a všecky jiné pobrachu svaté.
Tu vzěchu tři dsky pisané,
ovšem zlaté,
jichž každá tři sta funtón vážieše.
Mezi nimi kříž zlatý bieše.
Ten byl kázal kněz Mezka učiniti z zlata,
jímž se mohl třikrát převážiti.
Z Polsky sto vozov zvonov vyvezu
a jiných klejnotov odtud mnoho odvezu.
To se sta léta ot narozenie syna božieho
po tisíc let po třech dcětech osmého.

(P)Ost hec dux uolens ui(n)dicare auu(m) suum
Iuit sup(er) meskam ducem polonie
Meska contra ip(su)m potent(er) exiuit
Et in illo p(re)lio meska decessit
A bochemia usq(ue) recte ad glogouia(m)
No(n) audiuisse polonice u(er)bum
Nam tota(m) t(er)ram in cinere(m) redegerat
Et brzetislaus in knysesua poemicalia
tentoria posuit.
Ab inde quinq(ue) fratru(m) corpora recep(er)u(n)t
Et s(an)c(tu)m radimu(m) inde sustulerunt
S(an)c(tu)s Woythiech no(n) p(er)misit se inde accip(er)e
Vsq(ue) quo oportebat eos ieiunium trium dierum recip(er)e
Officia magna facieba(n)t
Tab(er)nas in festis p(ro)hibuerunt
(omittitur)
(omittitur)
Et seruos homines lib(er)auerunt
Et quisq(ui)s contra fac(i)ere t hii per episcopu(m)
excomunicauerant
Et postq(uam) hoc perfecissent
Tu(n)c corpus s(an)c(t)i Woythiechi sustuleru(n)t
Nam p(ro)p(ter) hoc isti excomunicati erant
Quo abdicato domu(m) eum recep(er)unt
Etiam om(ne)s alios sanctos receperunt
Ibi recep(er)unt tres tabulas pietas
ex toto aureas
Quaru(m) quelibet trece(n)tas libras po(n)derabat
Inter quas crux aurea erat
Hanc fecerat dux meska de auro facere
Quo se poterat ter preponderare.
E polonia centum currus de campanis eduxerunt
Et de aliis p(re)ciosis multu(m) exportaueru(n)t
Hoc factum e(st) a natiuitate filii dei
Anno post mille triginta octo

44/33-40 (IV) Ot svatého Vojtěcha přenesenie

Polené na Čechy z násilí žalovachu
a na ně právo v Římě ustachu.
Papež jě sě Čechóm velmi hroziti,
ale uzřě, že Čechové nechtie sě modliti.
Káza jim někako bohu polepšiti.
Kněz za to káza u Boleslavi
kostel a klášter učiniti.
Tehdy ciesař, Jitčin otec, snide,
s jehož smrtí mnoho Čechów čsti otjide.

(P)Olone sup(er) boemos de uiolentia q(ue)relaba(n)t(ur)
Et contra eos rome iniure obtinuerunt
Papa incepit boemis nimis co(m)minari
Sed postqua(m) uidit q(uod) boemi uolunt ei supplicare
Precepit eis de hoc aliquomodo eme(n)da(r)e.
Dux boemie p(re)cepit p(ro)pt(er) hoc in boleslaui
eccl(es)iam facere
Tunc t(em)p(o)ris cesar gutte pat(er) decessit
Cum cui(us) morte multu(m) honoris dep(er)it.

45/1–22 (IV) O Břěcislavově boji s ciesařem

Druhý ciesař, chtě ot Čech polské
zlato mieti,
chtieše Břěcislavovi kněžstvo otjieti.
S velikým vojskem do Čech pojide.
A když bavorského lesu dojide,
to knězi Břěcislavovi pověděchu,
že již u lesa stojiechu.
Břěcislav svým povědě:
"Však já to dobře vědě,
že nemámy lučišč borových
ani mečov lipových.
Z ciesařět' mléko za krev nepoteče,
ažť jeho mój meč doteče,
takéžť krev z jeho boka poteče."
A jakož to brzo dořeče,
káza všem u Domažlic býti
řka: "Tu sě nám jest s ciesařem sníti."
Uslyšě, že Sasici jdú s druhé strany.
Vecě jim kněz: "Nebojte sě saské rány."
I káza Prkošovi z Bieliny na Sasy jěti
a jednoho slova boj s nimi vzieti
řka: "Nedaj sě jim s ciesařem snieti!
Ztratíš-li co, nedámť v ničemž škody jmieti.

(A)Lter cesar uolens a boemis polonie
thesauros rehabere
Volebat brzetislao ducatum auferre
Cum magno ex(er)citu ad boemia(m) ibat
Et dum bauarie siluam adiret
Hoc duci brzecislao dixerunt
Q(uo)d iam apud siluam stabant
(B)Rzecislaus suis dixit
Hoc ego bene scio
Quod non habemus arcus pineos
Nec gladios de tilia
Et ex cesare lac p(ro) sanguine no(n) exhibit
Si ip(su)m meus gladius attinget
Taliter cruor de suo latere sicut de meo effluet
Et qua(m) cito hoc dixit
Precepit om(n)ib(us) apud domaslicz e(ss)e
Dicens ibi debemus ap(ud) domaslicz (con)g(re)di.
(A)Udiens q(uod) saxones uadu(n)t ab alia parte
Dixit eis dux no(n) timeatu(r) saxonu(m) plaga(m)
Et p(re)cepit prkossio de bielina contra sa(,)xones ire
Et uno u(er)bo cum ip(s)is prelium inire
Dicens no(n) p(er)mittas eos cu(m) cesare (con)g(re)di.
Si perdes aliquid no(n) p(er)mitta(m) te i(n) nullo